

۱۴۱۷/۱
۹۵,۹,۱۸

بسم الله الرحمن الرحيم

جهان و دفاع در اسلام

جناب

پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق ع

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار
۱۱	مقدمه

درس اول: جهاد در ادیان آسمانی (یهود، مسیحیت و زرتشت)

و از نظر عقلی و جوامع بشری

۱۳	۱-۱. جنگ و صلح در آیین یهود
۱۳	۱-۱-۱. جنگ و صلح در تورات
۱۵	۱-۱-۲. جایگاه صلح در تورات
۱۷	۱-۱-۳. جنگ طلبی یهود در قرآن
۱۸	۲-۱. جنگ و صلح در آیین مسیحیت
۱۸	۲-۱-۱. صلح
۲۰	۲-۲-۱. جنگ
۲۱	۳-۲-۱. جنگ و صلح در آیین مسیح از دیدگاه قرآن و روایات
۲۳	۳-۱. جنگ و صلح در آیین زرتشت
۲۴	۴-۱. جهاد از نظر عقلی و جوامع بشری

درس دوم: اهمیت و ضرورت جهاد

- ۱-۲. جایگاه و ارزش قرآنی جهاد و دفاع ۲۷
- ۱-۱-۲. ضرورت و وجوب دفاع ۲۸
- ۲-۲. ارزش روایی دفاع و جهاد ۲۹
- ۳-۲. اهداف جهاد ۲۹
- ۱-۳-۲. براندازی شرک ۳۰
- ۲-۳-۲. دفاع از مرزها ۳۰
- ۳-۳-۲. نابودی ستم و نجات مستضعفان ۳۱
- ۳-۲. حفظ از جان، ناموس و مال مسلمانان ۳۱
- ۲-۵-۱. نه کردن فساد و طغیان ۳۲
- ۲-۳-۱. امنیت آرامش ۳۳
- ۴-۲. شرایط جهاد ۳۳
- ۱-۴-۲. شرایط جهاد ابتدایی ۳۳
- ۲-۴-۲. شرایط جهاد دوسری ۳۹
- ۵-۲. رابطه جهاد و دفاع ۴۰

درس سوم: جنگ و صلح در اسلام

- ۱-۳. ماهیت جنگ ۴۲
- ۱-۱-۳. در راه خدا بودن ۴۲
- ۲-۱-۳. عادلانه بودن ۴۴
- ۳-۱-۳. دفاعی بودن ۴۵
- ۴-۱-۳. انسانی بودن ۴۶
- ۲-۳. ماهیت صلح ۴۸
- ۱-۲-۳. شرافتمندانه بودن ۴۹
- ۲-۲-۳. ریشه دار بودن ۵۰
- ۳-۲-۳. همه جانبه بودن ۵۱
- ۳-۳. اهداف صلح ۵۳
- ۱-۳-۳. تأمین و حفظ امنیت ۵۴
- ۲-۳-۳. دعوت و هدایت انسان ها به دین حق ۵۵

درس چهارم: ویژگی‌های رزمنده مطلوب

۵۷	۱-۴. ایمان کامل
۶۰	۲-۴. تحمل سختی‌ها
۶۱	۳-۴. راه‌کاری برای تحمل سختی‌ها
۶۲	۳-۴. شجاعت و دلیرمردی
۶۳	۴-۴. بصیرت دینی
۶۵	۵-۴. نام‌و انضباط
۶۷	۶-۴. آمادگی رزمی
۶۸	۷-۴. ینار و فداکار
۶۹	۸-۴. عشق و رفان الهی

درس پنجم: ویژگی‌های فرمانده مطلوب

۷۱	۱-۵. آگاهی و توان کافی
۷۲	۲-۵. عفو و گذشت
۷۳	۳-۵. رازداری
۷۴	۴-۵. امانت‌داری
۷۵	۵-۵. مشاوره
۷۶	۱-۵-۵. اهمیت و ضرورت مشورت
۷۷	۲-۵-۵. آثار سودمند مشورت
۷۸	۶-۵. قاطعیت
۸۰	۷-۵. فرمان‌های صریح و روشن
۸۱	۸-۵. آرامش قلبی

درس ششم: عوامل پیروزی در جهاد و دفاع

۸۴	۱-۶. عوامل پیروزی
۸۴	۱-۱-۶. عوامل مادی
۸۵	۲-۱-۶. عوامل معنوی

درس هفتم: عوامل شکست در جهاد و دفاع

۱۰۰	۱-۷. فقدان بصیرت
-----	------------------

- ۱۰۱ ۲-۷. اختلاف و تفرقه
- ۱۰۳ ۳-۷. نافرمانی
- ۱۰۴ ۴-۷. غرور و خودبینی
- ۱۰۵ ۵-۷. رفاه زدگی و آسایش طلبی
- ۱۰۶ ۶-۷. ضعف ایمان
- ۱۰۸ ۶-۷. مظاهر ضعف ایمان

درس هشتم: مفهوم و جایگاه شهادت طلبی

- ۱۱۳ ۱-۸. مبانی شهادت طلبی
- ۱۱۳ ۱-۸. ۱-۱. ایمان مذهبی
- ۱۱۴ ۱-۸. ۱-۱. ایستادگی ملی
- ۱۱۶ ۱-۸. ۳-۱. بیست و دو رک در نماز
- ۱۱۷ ۲-۸. تفاوت شهادت طلبی با احکامات دینی غیر مذهبی
- ۱۱۸ ۳-۸. آثار فرهنگ شهادت طلبی
- ۱۱۸ ۳-۸. ۱-۳. امید
- ۱۱۸ ۳-۸. ۲-۳. خودباوری و برون رفت از بی‌یهی
- ۱۱۹ ۳-۸. ۳-۳. قیام به حق و دفاع از ارزش‌های الهی
- ۱۱۹ ۳-۸. ۴-۳. تعهد و مسئولیت
- ۱۲۰ ۴-۸. نشانه‌های شهادت طلبی
- ۱۲۰ ۴-۸. ۱-۴. اقدام سریع
- ۱۲۰ ۴-۸. ۲-۴. استواری و ثبات قدم
- ۱۲۱ ۵-۸. موانع شهادت طلبی
- ۱۲۱ ۵-۸. ۱-۵. غفلت
- ۱۲۲ ۵-۸. ۲-۵. ترس
- ۱۲۳ ۵-۸. ۳-۵. خودخواهی
- ۱۲۴ ۵-۸. ۴-۵. مصلحت‌اندیشی و شهادت را مهلکه دانستن
- ۱۲۶ کتابنامه

پیشگفتار

اصول عقاید یا اندیشه های بنیادی اسلام، با و اساس آیین حیات بخش اسلام است و در شکل گیری رفتار مسلمانان تأثیر به سزای دارد؛ زیرا به طور کلی، رفتار انسان ها - خود آگاه یا ناخود آگاه - متأثر از ارزش ها، عقاید و به عبارت دیگر، جهان بینی آن ها است. از این رو، برای استقرار و تثبیت نظام ارزشی و رفتاری اسلام، باید مبانی عقیدتی آن بررسی گردد.

سازمان عقیدتی - سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران، از آخرین نهاد های انقلابی است که رسالت بزرگ گسترش معارف، ارزش های اسلامی و مکارم اخلاقی را در ارتش بر عهده دارد. یکی از راه های تحقق این مأموریت مهم «آموزش» است. از این رو، برای پیشرفت دانش و بینش اعتقادی - سیاسی کارکنان آجا، اعم از کادر و وظیفه، «تداوم آموزش» نیازی اجتناب ناپذیر است.

از آنجاکه مخاطبان آموزش های عقیدتی -سیاسی به دو دسته پایور و وظیفه تقسیم می شوند، بنابراین با توجه به سطح تحصیلات آن ها، دوره های گوناگونی زیر برایشان برگزار می شود که عبارت اند از:

۱. دوره های آموزشی کارکنان پایور: آموزش درجه داری (عمومی، تخصصی اولیه، تخصصی ثانویه و سرپرستی) و افسری (مقدماتی، عالی و دانش).

۲. دوره های آموزشی کارکنان وظیفه: الف) دوره رزم مقدماتی؛ ب) دوره های رزم تخصصی که در سطوح زیر دیپلم، دیپلم، فوق دیپلم، لیسانس و بالاتر صورت می پذیرد.

از این رو، معاونت تربیت و آموزش ساعس آجا برای برطرف کردن این نیازها و تأمین زیر ساخت های لازم برای آموزش بهینه، روزآمد و کاربردی و همسو با قوانین و مقررات ابلاغی در حوزه تربیت و آموزش، به ویژه نظام جامع تربیت و آموزش ستاد کل نیروهای مسلح و ارتش، به بازنگری و تدوین متون آموزش عقیدتی -سیاسی در همه سطوح اقدام کرده است.

بر اساس تدبیر فرمانده معظم کل قوا مبنی بر استفاده از ظرفیت های پژوهشگاه امام صادق (ع)، معاونت تربیت و آموزش ساعس آجا، به تهیه سرفصل، برای دوره های گوناگون آموزشی اقدام کرد و کار تدوین متون، به این پژوهشگاه واگذار گردید که پس از بررسی و تصویب نهایی ساعس هادر یک کمیته علمی که از نمایندگان معاونت تربیت و آموزش ساعس آجا و کارشناسان پژوهشگاه تشکیل شده است، کار تدوین متن به نویسندگان واگذار شد. همچنین، در طول دوره تدوین و نگارش، متخصص موضوعی با عنوان ناظر علمی بر روند مرحله تدوین نظارت و اشراف داشته و پس از طی دوره یاد شده، ناظران سازمانی و نهایی نیز متن مورد نظر را نقد، اصلاح و تأیید کرده اند.

سازمان عقیدتی-سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران، در راستای اجرای نظام جامع تربیت و آموزش عقیدتی-سیاسی، بر چند موضوع محوری تمرکز کرده است:

- آموزش قرآن (روخوانی، روان خوانی، ترجمه و مفاهیم، تفسیر)

- آموزش عقاید (توحید، عدل، نبوت، امامت، معاد)

- آرزوهای احکام

- آرزوهای اخلاق (اخلاق فردی، اجتماعی و سازمانی و...)

- آموزش سباحت، سیاسی

- آموزش جود و سخا

- آموزش تاریخ اسلام

- آموزش مدیریت اسلامی

بدیهی است متن پیش رو، به دلیل محدودیت های ناشی از حجم و ساعت آموزش و تنوع موضوعات مرتبط، نمی تواند پاسخ گوی همه نیازها باشد؛ از این رو ضروری است تا استادان محترم:

۱. متن حاضر را اساس و مبنای آموزش خود قرار دهند و با بیان شیوا و خلاقیت ناشی از حرفة استادی، کاستی های آن را از منابع معتبر دیگر، تکمیل و نیازهای فراگیران را مرتفع سازند؛

۲. نسبت به پرسش های مخاطبان که در چهارچوب موضوعات آموزش متن پیش رو است، نهایت دقت و توجه را انجام دهند و ضمن پاسخ گویی به آن ها، موارد مورد نظر را به معاونت تربیت و آموزش سابع، اس آجا بازتاب دهند تا در ویرایش و چاپ های بعدی متن از آن ها بهره برداری شود؛

۳. فراگیران را به سمت فهم و درک مطالب و نه حفظ آن ها هدایت کنند.

کتاب حاضر با عنوان «جهاد و دفاع در اسلام» در موضوع جهاد و دفاع، برای دوره عمومی رزم مقدّماتی تدوین شده است.

در پایان، معاونت تربیت و آموزش سابع، س آجا لازم می داند از نویسندۀ محترم این کتاب، جناب آقای حجت الاسلام والمسلمین جعفر وفا، ناظران محترم علمی، سازمانی و نهایی و دست اندرکاران دیگر در بخش تدوین این متن، به ویژه مدیریت و مرکز تدوین متون آموزشی پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع) نهایت سپاس و امتنان را بنماید.

از استادان، فراگیران و مسئولان اجرایی آموزش درخواست می شود، تا دیدگاه های ارزشمند و تجربی به های ارزنده خود را درباره متن حاضر، به یکی از دوش ذیل به این معاونت ارسال نمایند:

۱. شماره تماس معاونت تربیت و آموزش سازمان عقیدتی-سیاسی آجا: ۰۲۱-۸۸۴۱۷۸۱۳؛ نمابر: ۰۲۱-۸۸۴۲۴۰۷

۲. مکاتبه به نشانی: تهران، چهارراه قصه سازمان عقیدتی-سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران، ساختمان شه ۴۰، معاونت تربیت و آموزش، مدیریت تهیه متون آموزشی.

معاونت تربیت و آموزش
سازمان عقیدتی-سیاسی آجا

مقدمه

جهاد، چکاد اسلام و موجب عزت مسلمانان است که قرآن کریم در فضیلت آن و نیز پاداش و برتری مبعهدان بسیار سخن گفته است، سیره و سنت پیامبر عظیم الشان بر آن پای فشرده، پیشوایان معصوم به شرایط و احکام آن راه طور گسترده بیان کرده و فقیهان نامدار بخش از کتب های خود را به بحث پیرامون آن اختصاص داده اند.

ولی با کمال تاسف این حکم عزت آفرین و الهی، هم در حوزه فکر و نظر و هم در حوزه عمل و رفتار به بوته فراموشی سپرده شد. مسلمانان حتی آن هایی که دغدغه دینی داشتند، به انجام تکلیف فردی بسنده کردند و از این حکم اصلی و اجتماعی غفلت نمودند.

تجدید حیات اسلام با پیروزی انقلاب اسلامی بارقه ای در دل ها به وجود آورد که این حکم از یادرفته بار دیگر به صحنه جامعه برگردد و جایگاه شایسته خود را در عرصه نظری و عملی باز یابد که دفاع مقدس هشت ساله از جلوه های عملی آن و ارائه مقالات و کتاب های فراوان از سوی صاحب نظران درباره جهاد و دفاع از جلوه های آن در عرصه فکر و اندیشه است.

پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع) نیز به حکم وظیفه برای آشنایی مجاهدان فی سبیل الله با مسائل جهاد و دفاع تلاش هایی را آغاز کرد که اثر حاضر یکی از ثمرات این تلاش هاست. در این نوشتار به آیات شریفه قرآن، نهج البلاغه، احادیث پیشوایان معصوم و نیز سیره رسول خدا، امیرالمؤمنان و امام حسین (ع) استناد شده است، چنانچه به اندیشه ها و دیدگاه های فقهای بزرگ از قدیم و جدید نیز توجه شده است. امید است این گام کوچک در راه جهاد فی سبیل الله، بر آگاهی و بصیرت رزمندگان و استواری آنان در میدان ایستادگی و دفاع اید و این اثر ناچیز مورد رضایت خداوند بزرگ قرار گیرد و گامی مثبت در تبیین و شناسایی احکام اسلامی باشد.